

Bezpieczeństwo pracy

WYPADKI W PRACY OBOWIĄZKI PRACODAWCY

Definicja wypadku przy pracy

Za wypadek przy pracy uważa się zdarzenie:

- nagłe,
- wywołane przyczyną zewnętrzną,
- powodujące uraz lub śmierć,
- które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych;
- 2) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 3) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Elementami definiującymi wypadek przy pracy są: nagłość, przyczyna zewnętrzna, uraz lub śmierć pracownika oraz związek z pracą.

Zdarzenie nagłe – zdarzenie charakteryzujące się zaskoczeniem pracownika, jest czymś nieprzewidywalnym, nieoczekiwanym, raptownym.

Przyczyna zewnętrzna – przyczyna leżąca poza organizmem pracownika.

Uraz – uszkodzenie tkanek ciała lub narządów człowieka.

Związek z pracą – zachodzi, gdy istnieje powiązanie czasowe, miejscowe i funkcjonalne danego zdarzenia z pracą.

Na równi z wypadkiem przy pracy

Za wypadek traktowany na równi z wypadkiem przy pracy – w zakresie uprawnień do świadczeń – uważa się zdarzenie nagłe, wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz albo śmierć, któremu uległ pracownik:

1. W trakcie podróży służbowej w okolicznościach innych niż związane z pracą, chyba że zdarzenie zostało spowodowane postępowaniem pracownika, które nie pozostaje w związku z wykonywaniem powierzonych mu zadań.

Okolicznościami, w których zachodzi związek z pracą, są zdarzenia mające miejsce:

- podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych,
  - podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia,
  - w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy, a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.
2. Podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony.
  3. Przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Rodzaje wypadków przy pracy

Można wyróżnić następujące rodzaje wypadków przy pracy:

- 1) **śmiertelny** – wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nieprzekraczającym 6 miesięcy od dnia wypadku,
- 2) **ciężki** – wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, takie jak: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała,
- 3) **zbiorowy** – wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy co najmniej dwie osoby,
- 4) **powodujący czasową niezdolność do pracy** – inny wypadek niewyczerpujący znamion wypadku śmiertelnego i ciężkiego.

Pamiętaj!

Pracodawca jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić właściwego okręgowego inspektora pracy i prokuratora o śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym wypadku przy pracy oraz o każdym innym wypadku, który wywołał wymienione skutki, mającym związek z pracą, jeżeli może być uznany za wypadek przy pracy.

Kto wbrew obowiązkowi nie dopełni powyższego obowiązku, a także nie ujawni wypadku przy pracy albo przedstawi niezgodne z prawdą informacje, dowody lub dokumenty dotyczące takich wypadków podlega karze grzywny **od 1 000 zł do 30 000 zł**.

Obowiązki pracodawcy

W razie zaistnienia wypadku przy pracy pracodawca ma obowiązek:

- udzielić poszkodowanemu pierwszej pomocy,
- zabezpieczyć miejsce wypadku w sposób wykluczający:
  - 1) dopuszczenie do miejsca wypadku osób niepowołanych;
  - 2) uruchamianie bez koniecznej potrzeby maszyn i innych urządzeń technicznych, które w związku z wypadkiem zostały wstrzymane;
  - 3) dokonywanie zmiany położenia maszyn i innych urządzeń technicznych, jak również zmiany położenia innych przedmiotów, które spowodowały wypadek lub pozwalają odtworzyć jego okoliczności,
- zawiadomić o wypadku okręgowego inspektora pracy i prokuratora – dotyczy to:
  - wypadku ciężkiego,
  - śmiertelnego,
  - zbiorowego,
- powołać zespół powypadkowy, którego celem jest ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku a następnie sporządzenie oraz zatwierdzenie protokołu powypadkowego,
- doręczyć protokół powypadkowy poszkodowanemu oraz właściwemu inspektorowi pracy (w razie wypadku ciężkiego, śmiertelnego, zbiorowego),
- zarejestrować wypadek w rejestrze,
- sporządzić tzw. statystyczną kartę wypadku.

Obowiązki pracownika

Pracownik, który uległ wypadkowi
– jeżeli stan jego zdrowia na to pozwala
– powinien niezwłocznie poinformować przełożonego o zdarzeniu.

Uwaga!

Zawiadomienie o wypadku nawet po znacznym upływie czasu od zdarzenia nie zwalnia pracodawcy od konieczności wypełnienia ciężących na nim obowiązków.

Pracownik obowiązany jest również niezwłocznie zawiadomić przełożonego o zauważonym w zakładzie pracy wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia oraz ostrzec współpracowników, a także inne osoby znajdujące się w rejonie zagrożenia, o grożącym im niebezpieczeństwie.

Przepisy prawa pracy nie wskazują, w jakiej formie pracownik ma poinformować przełożonego o swoim wypadku, wypadku zauważonym w zakładzie pracy czy o zagrożeniu dla współpracowników i innych osób. Dopuszcza się w tej sytuacji formę pisemną oraz ustną zaś ostrzeżenie o niebezpieczeństwie może być dokonane poprzez wszczęcie alarmu głosem lub sygnałem akustycznym instalacji przeciwpożarowej.

Skład zespołu powypadkowego

Pracodawca powołuje **dwuosobowy zespół powypadkowy**, w skład którego wchodzi pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz społeczny inspektor pracy.

U pracodawcy, który nie ma obowiązku tworzenia służby bezpieczeństwa i higieny pracy, w skład zespołu powypadkowego zamiast pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy wchodzi pracodawca lub pracownik zatrudniony przy innej pracy, któremu pracodawca powierzył wykonywanie zadań służby bezpieczeństwa i higieny pracy, albo specjalista spoza zakładu pracy.

U pracodawcy, u którego nie działa społeczna inspekcja pracy, w skład zespołu powypadkowego zamiast społecznego inspektora pracy, jako członek zespołu, wchodzi przedstawiciel pracowników posiadający aktualne zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, zgodnie z przepisami dotyczącymi szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Jeżeli pracodawca nie może dopełnić obowiązku utworzenia zespołu powypadkowego w powyższym dwuosobowym składzie ze względu na małą liczbę zatrudnionych pracowników, okoliczności i przyczyny wypadku ustala zespół powypadkowy, w skład którego wchodzi pracodawca oraz specjalista spoza zakładu pracy.

Okoliczności i przyczyny wypadku

Niezwłocznie po otrzymaniu wiadomości o wypadku zespół powypadkowy jest obowiązany przystąpić do ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku, w szczególności:

- 1) dokonać oględzin miejsca wypadku, stanu technicznego maszyn i innych urządzeń technicznych, stanu urządzeń ochronnych oraz zbadać warunki wykonywania pracy i inne okoliczności, które mogły mieć wpływ na powstanie wypadku;
- 2) jeżeli jest to konieczne, sporządzić szkic lub wykonać fotografię miejsca wypadku;
- 3) wysłuchać wyjaśnień poszkodowanego, jeżeli stan jego zdrowia na to pozwala;
- 4) zebrać informacje dotyczące wypadku od świadków wypadku;
- 5) zasięgnąć opinii lekarza, a w razie potrzeby opinii innych specjalistów, w zakresie niezbędnym do oceny rodzaju i skutków wypadku;
- 6) zebrać inne dowody dotyczące wypadku;
- 7) dokonać prawnej kwalifikacji wypadku zgodnie z art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych;
- 8) określić środki profilaktyczne oraz wnioski, wynikające z oceny ryzyka zawodowego na stanowisku pracy, na którym wystąpił wypadek.

Zespół powypadkowy jest obowiązany wykorzystać materiały zebrane przez organy prowadzące śledztwo lub dochodzenie, jeżeli materiały te zostaną mu udostępnione.

Protokół powypadkowy

Po ustaleniu okoliczności i przyczyn wypadku zespół powypadkowy sporządza – nie później niż w terminie **14 dni od dnia uzyskania zawiadomienia o wypadku** – protokół ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy a następnie niezwłocznie doręcza go pracodawcy w celu zatwierdzenia.

Ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku po tym terminie, wskutek uzasadnionych przeszkód lub trudności, wymaga podania przyczyn tego opóźnienia w treści protokołu powypadkowego.

Przed zatwierdzeniem protokołu zespół powypadkowy jest obowiązany zapoznać poszkodowanego z treścią dokumentu, który ma prawo zgłoszenia uwag i zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym jak też ma prawo wglądu do akt sprawy oraz sporządzania z nich notatek i odpisów oraz kopii.

Zgłoszenie zastrzeżeń przez poszkodowanego lub członków rodziny zmarłego wskutek wypadku pracownika spowoduje, że pracodawca zwraca niezatwierdzony protokół powypadkowy, w celu jego wyjaśnienia i uzupełnienia przez zespół powypadkowy.

Po dokonaniu wyjaśnień i uzupełnień zespół powypadkowy sporządza, nie później niż w terminie 5 dni, nowy protokół powypadkowy, do którego dołącza protokół powypadkowy niezatwierdzony przez pracodawcę.

Protokół powypadkowy

Protokół powypadkowy zatwierdza pracodawca nie później niż w terminie 5 dni od dnia jego sporządzenia.

Protokół powinien być sporządzony zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 16 września 2004 roku w sprawie wzoru protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy.

Zatwierdzony protokół powypadkowy pracodawca niezwłocznie doręcza poszkodowanemu pracownikowi, a w razie wypadku śmiertelnego członkom rodziny zmarłego pracownika.

Protokół powypadkowy dotyczący wypadków śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych pracodawca niezwłocznie doręcza właściwemu inspektorowi pracy.

Inspektor pracy może zwrócić protokół pracodawcy z uzasadnionym wnioskiem o ponowne ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku, jeżeli protokół zawiera ustalenia naruszające uprawnienia pracownika albo nieprawidłowe wnioski profilaktyczne.

Zespół powypadkowy, po dokonaniu wyjaśnień i uzupełnień sporządza, nie później niż **w terminie 5 dni**, nowy protokół powypadkowy, do którego dołącza poprzedni protokół.

Wypadki przy pracy osób niebędących pracownikami

Za wypadek przy pracy uważa się również nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego z danego tytułu podczas:

- 1) wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowa taka została zawarta z pracodawcą, z którym osoba pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje ona pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy;
- 2) wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia;
- 3) wykonywania odpłatnie pracy na podstawie skierowania do pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 4) wykonywania innych czynności, które wskazuje ustawa o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (patrz: podstawy prawne nr 1).

Ustalenia okoliczności i przyczyn tych wypadków przy pracy dokonuje się w karcie wypadku.

Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy

Pracownikowi, który uległ wypadkowi przy pracy, przysługują świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Świadczenia te obejmują:

- 1) **zasiłek chorobowy** – dla ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową;
- 2) **świadczenie rehabilitacyjne** – dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego nadal jest niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokują odzyskanie zdolności do pracy;
- 3) **zasiłek wyrównawczy** – dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu;
- 4) **jednorazowe odszkodowanie** – dla ubezpieczonego, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu;
- 5) **jednorazowe odszkodowanie** – dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty;
- 6) **renta z tytułu niezdolności do pracy**;
- 7) **renta szkoleniowa** – dla ubezpieczonego, w stosunku do którego orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie, spowodowaną wypadkiem;
- 8) **renta rodzinna** – dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty uprawnionego do renty z tytułu wypadku przy pracy;
- 9) **dodatek do renty rodzinnej** – dla sieroty zupełnej;

Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy

- 10) **dodatek pielęgnacyjny;**
- 11) **pokrycie kosztów leczenia** z zakresu stomatologii i szczepień ochronnych oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne w zakresie określonym ustawą.

Pracownikowi, który uległ wypadkowi przy pracy, przysługuje od pracodawcy **odszkodowanie za utratę lub uszkodzenie w związku z wypadkiem przedmiotów osobistego użytku oraz przedmiotów niezbędnych do wykonywania pracy**, z wyjątkiem utraty lub uszkodzenia pojazdów samochodowych oraz wartości pieniężnych.

Uwaga!

Pracodawca, na podstawie orzeczenia lekarskiego, przenosi do odpowiedniej pracy pracownika, który stał się niezdolny do wykonywania dotychczasowej pracy wskutek wypadku przy pracy i nie został uznany za niezdolnego do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Jeżeli przeniesienie do innej pracy powoduje obniżenie wynagrodzenia, pracownikowi przysługuje **dodatek wyrównawczy przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy**.

Wypadki w drodze do pracy lub z pracy

Za wypadek w drodze do pracy lub z pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło w drodze do lub z miejsca wykonywania zatrudnienia lub innej działalności stanowiącej tytuł ubezpieczenia rentowego, jeżeli droga ta była najkrótsza i nie została przerwana. Jednakże uważa się, że wypadek nastąpił w drodze do pracy lub z pracy, mimo że droga została przerwana, jeżeli przerwa była życiowo uzasadniona i jej czas nie przekraczał granic potrzeby, a także wówczas, gdy droga, nie będąc drogą najkrótszą, była dla ubezpieczonego, ze względów komunikacyjnych, najdogodniejsza.

Za drogę do pracy lub z pracy uważa się oprócz drogi z domu do pracy lub z pracy do domu również drogę do miejsca lub z miejsca:

- 1) innego zatrudnienia lub innej działalności stanowiącej tytuł ubezpieczenia rentowego;
- 2) zwykłego wykonywania funkcji lub zadań zawodowych albo społecznych;
- 3) zwykłego spożywania posiłków;
- 4) odbywania nauki lub studiów.

Wypadki w drodze do pracy lub z pracy

Ubezpieczony, który uległ wypadkowi w drodze do pracy lub z pracy **zawiadamia niezwłocznie** lub po ustaniu przeszkód uniemożliwiających niezwłoczne zawiadomienie o wypadku **pracodawcę** lub podmiot określony w art. 5 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (patrz: podstawa prawna nr 2).

Uznanie zdarzenia za wypadek w drodze do pracy lub z pracy następuje na podstawie:

- 1) oświadczenia poszkodowanego, członka jego rodziny lub świadków co do czasu, miejsca i okoliczności zdarzenia;
- 2) informacji i dowodów pochodzących od podmiotów badających okoliczności i przyczyny zdarzenia lub udzielających poszkodowanemu pierwszej pomocy;
- 3) ustaleń sporządzającego kartę.

Ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku w drodze do pracy lub z pracy dokonują **w karcie wypadku w drodze do pracy lub z pracy** pracodawcy w stosunku do ubezpieczonych, będących pracownikami, a w stosunku do pozostałych ubezpieczonych podmioty określone w art. 5 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (patrz podstawa prawna nr 2).

Pracodawca i podmioty wskazane powyżej sporządzają kartę wypadku nie później niż **w terminie 14 dni** od dnia uzyskania zawiadomienia o wypadku.

Podstawy prawne

- 1) Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 30 października o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1376);
- 3) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy (Dz. U. z 2009 r. Nr 105, poz. 870);
- 4) Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 16 września 2004 r. w sprawie wzoru protokołu ustalania okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 227, poz. 2298);
- 5) Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, z późn. zm.);
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad oraz trybu uznawania zdarzenia za wypadek w drodze do pracy lub z pracy, sposobu jego dokumentowania, wzoru karty wypadku w drodze do pracy lub z pracy oraz terminu jego sporządzania (Dz. U. z 2013 r. poz. 924);
- 7) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie trybu uznawania zdarzenia powstałego w okresie ubezpieczenia wypadkowego za wypadek przy pracy, kwalifikacji prawnej zdarzenia, wzoru karty wypadku i terminu jej sporządzenia (Dz. U. z 2013 r. poz. 1618).